

Omraader og navnlig paa Haandværkets Omraade. I Smedehaandværket har man lavet en saadan Skole, hvor Opøvelse i praktisk Smededygtighed gik Haand i Haand med en almindelig Skoleundervisning. Man har for Resten ogsaa prøvet det paa Landbrugets Omraade, idet de første Landbrugsskoler omfattede baade praktisk og teoretisk Uddannelse, men man er gaaet bort fra dette. Landbrugsskolerne have nu helt henvist den praktiske Oplæring til Lærestedene, Hjemmene og give kun den teoretiske Undervisning, men saa ønsker man ganske vist ogsaa at faa de unge i en noget senere Alder.

Det er en meget dyr Historie i München at indrette denne Undervisning. Det drejer sig der om een Dag om Ugen, og det koster aarlig 80 Mark for hver Elev, medens vi have vore Højskoler og Landbrugsskoler for i Gennemsnit 58 Kr. pr. Elev, og man maa altsaa sige, at man her hjemme faar noget mere for sine Penge, end de gøre nede i München. Men Forholdene i de store Byer ere nu en Gang ejendommelige, og man kan ikke vente at faa disse Forhold ordnet ensartet for By og Land.

Jeg har ved at studere de tyske Beretninger om Fortsættelsesskolens Udvikling i de forskellige Lande med Glæde lagt Mærke til, at man særlig i Saksen har taget et Forhold op, som jeg tror er værdigt til Efterlignelse. Det hedder udtrykkelig i den saksiske Skolelovgivning om denne Sag, at naar Talen er om den konfirmerede Ungdom, Ungdommen i Overgangsalderen, bør man ingenlunde indskrænke sig til at henvise Sagen til Lærerne, men saa bør man overalt i de enkelte Kommuner se sig om efter Folk udenfor Lærernes Kreds, der have Evne og Lyst til at være med i dette store og for en lykkelig Udvikling saa afgørende Oplysningsarbejde. Jeg skulde tro, at dette var noget, der var overmaade heldigt at tage op herhjemme, særlig naar jeg tænker paa Forholdene paa Landet. Ja, hvad skulde der være i Vejen for, at man i Aftenskolen, udvidet med en saadan Eftermiddagsundervisning, som jeg har nævnt, foruden Lærerne fik dygtige Landmænd, ogsaa dygtige Kvinder til at tage Del i Undervisningen, saa at man kom i direkte Berøring med det praktiske. Jeg har for mit Vedkommende den Tro, at der efterhaanden saa at sige i alle Kommuner omkring i vort Land findes unge bosiddende Folk med Mod paa at være med i et saadant Arbejde. Og hvor vilde det ikke — det tror jeg sikkert — styrke en god og sund Tilstand i Sognet, om man kunde forenes i

et saadant Arbejde. Her er ikke Tale om, at man skulde have en bestemt Metode eller et bestemt System at gaa efter, men man skulde overlade til den enkelte, som sad inde med nogen Kundskab og Evne til at meddele sig, at ordne dette, som han kunde bedst. Det kunde gælde for de unge Landmænd, de unge Haandværkere, og jeg tror, at vi herhjemme have fortræffelige Betingelser for at faa noget frem i den Retning, som jeg altsaa refererer fra Saksen. Jeg maa maaske tilføje, at jeg har en Gang af en Englænder mødt den Udtalelse: Hvorfor i al Verden have De ikke i hver Landsby i Danmark en saadan Sammenkomst af de unge, hvor de Mennesker i Byen, der have faaet en videregaaende Undervisning, hvad enten det er paa Højskole eller Landbrugsskole eller paa Haandværkerskole, træde til? De vilde under de danske Forhold, hvor de religiøse Forskelligheder — sagde han — ikke skulle saa stærkt, at Samfundet ikke kan danne en stor Helhed, kunne faa et Fællesskab oparbejdet til Styrkelse af Samfundet, som man maatte længes efter alle Vegne. Det er noget, der ligger ganske paa Linie med, hvad der er kommet op i Saksen. Hvorvidt det har ytret sig ret meget i Praksis dernede, kan jeg ikke i Øjeblikket give nogen Oplysning om.

Der bliver altsaa for mig at sige om denne Efterskole, at jeg mener, det maa være muligt at faa alle de hjemlige Kræfter draget ind i den. Først Hjemmene, Arbejdsstederne og naturligvis Lærerne, naar de have Lyst og ere villige dertil — at tvinge dem tror jeg ikke gavner, det kommer der ikke ret meget ud af — man maa kalde paa alle dem, der have Lejlighed og Evner til at være med i dette Arbejde. At dette skulde blive saa overmaade dyrt, tror jeg ikke, men man maatte kunne give nogen Hjælp overalt ogsaa til at udstyre sig med Undervisningsmateriel, endskønt det jo ikke er Hovedsagen, men noget skal der til i den Retning. Ad de Veje tror jeg, der kunde naas langt frem med forholdsvis smaa Midler.

Jeg finder det ikke nødvendigt og derfor maaske heller ikke betimeligt i dette Øjeblik at komme ind paa en nøjere Udvikling af, hvorfor jeg mener, at denne Undervisning i Overgangsalderen ikke kan erstatte Undervisningen i den modnere Alder, og jeg vilde mene, at man, om det nu lykkes at komme i Gang med at fremme Undervisningen i Overgangsalderen, maatte være opmærksom paa fra første Færd af at bringe en Forstaaelse Landet over af, at